

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Den religiøse Tilstand

Citation: Kierkegaard, Søren: "Den religiøse Tilstand", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 .
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-drt-txt-root.pdf> (tilgået 01. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

Den religiøse Tilstand

Januar 1855.

S. Kierkegaard.

Den religiøse Tilstand i Landet er:

Christendommen (dette vil sige det nye Testaments Christendom – og alt Andet er jo ikke Christendom, allermindst ved at kalde sig saa) Christendommen er slet ikke til, hvad vel næsten Enhver maa kunne see ligesaa godt som jeg.

Vi har, om man saa vil, en fuldstændig Besætning af Bisper, Provster, Præster; lærde, udmærket lærde, talentfulde, begavede, menneskeligt velmenende declamere de alle – godt, meget godt, udmærket godt eller temmelig godt, maadeligt, slet – men ingen af dem er i Charakter af det nye Testaments Christendom, saa lidt som i Charakter af at stræbe i Retning af det nye Testaments Christendom. Men naar saa er, er denne christelige Besætnings Tilværelse saa langt fra, christeligt, at være til Gavn for Christendommen, at den meget mere er farlig, fordi den saa uendelig let foranlediger et Feilsyn og den Feilslutning, at naar man har en saadan fuldstændig Besætning, saa har man da naturligvis ogsaa Christendommen – en Geograph f. Ex. vilde, naar han havde forvisset sig om denne Besætnings Tilværelse, mene sig fuldkommen berettiget til i Geographien at indføre: den christelige Religion hersker i Landet.

Vi har hvad man kunde kalde et fuldstændigt Inventarium af Kirker, Klokker, Orgeler, Bækner, Bøsser, Tavler, Ligvogne osv. Men naar Christendommen ikke er til, er dette Inventariums Tilværelse saa langt fra, christeligt, at være til Gavn, at den meget mere er farlig, fordi den saa uendelig let foranlediger et Feilsyn og den Feilslutning, naar man har et saadant fuldstændigt christeligt Inventarium, saa har man da naturligvis ogsaa Christendommen – en Statistiker f. Ex. vilde, naar han havde forvisset sig om dette christelige Inventariums Tilværelse, mene sig fuldkommen berettiget til i Statistiken at indføre: den christelige Religion er den herskende i Landet.

Vi er, som det hedder, et christent Folk – men saaledes, at ikke en eneste af os er i Charakter af det nye Testaments Christendom, saa lidet som jeg er det, hvad jeg atter og atter har gjentaget og atter gjentager: jeg er kun en Digter. Skuffelsen med et christent Folk ligger vistnok i den Magt, som Tallet øver over Indbildningskraften. Jeg tvivler ingenlunde om, at hver Enkelt i Folket vil være redelig nok mod Gud og mod sig selv, til i ensom Samtale at sige: »naar jeg skal være oprigtig, jeg negter ikke, jeg er ikke Christen i det nye Testaments Forstand; naar jeg skal være ærlig, jeg negter ikke, mit Liv kan ikke kaldes en Stræben i Retning af hvad det nye Testamente kalder Christendom, i Retning af at fornegte sig selv, forsage Verden, afdøe osv, snarere bliver det Jordiske og Timelige mig med hvert Aar jeg lever, vigtigere og vigtigere, og mit Livs Stræben er i Retning af hvad der maa sætte mig fastere og fastere i det Jordiske og Timelige.« Jeg betvivler heller ikke, at Enhver vil kunne fastholde denne Opfattelse i Forhold til f. Ex. ti af hans Bekjendte, at de ikke ere Christne i det nye Testaments Forstand, saa lidet som deres Liv en Stræben i Retning af at blive det. Men naar det er 100,000, forvirrer det sig for ham. – Man fortæller om en Øltapper en latterlig Historie, hvilken forresten en af mine Pseudonymer i Forbigaaende har fortalt; men denne latterlige Historie er bestandigt forekommet mig at have dybt Sind i sig, og derfor benytter jeg den noget mere. Der fortælles, han solgte sit Øl flaskevis 1 Sk. under Indkjøbsprisen, og da En sagde til ham: »hvør kan det svare Regning, det er jo at sætte Penge til«, svarede han: »nei, min Ven, det er Mængden der gjør det« – Mængden, som jo ogsaa i vore Tider er det Almægtige. Naar man har leet af denne Historie, gjør man vel i at tage efter Lærdommen, der advarer mod den Magt, som Tallet øver over Phantasien. Derom kan nemlig ingen Tvivl være, at Øltapperen meget godt forstod, at 1 Flaske Øl, som koster ham selv 4 Sk., solgt til 3 Sk., er 1 Sk. Tab. Ogsaa i Forhold til 10 Flasker vil Øltapperen kunne fastholde, at det er Tab. Men, men 100,000 Flasker: her sætter det store Tal Phantasien i Bevægelse, det runde Tal render af med den, det løber surr for Øltapperen – det bliver Profit, siger han, thi Mængden gjør det. Saaledes ogsaa med den Regning, der faaer et christent Folk ud ved at sammenlægge Enere, som ikke ere Christne, faaer det ud ved Hjælp af »det er Mængden der gjør det«. Dette er for sand Christendom det farligste af alle Sandsebedrag, og tillige er det af alle Sandsebedrag just det, som ethvert Menneske er tilbøieligst til; thi Tallet (det høie Tal, naar det gaaer op i 100,000, i Millioner) og Phantasien de to de passe ganske for hinanden. Men, christeligt, er naturligvis Regningen forkert, og et christent Folk dannet af Enere, som ærligt tilstaae, at de ikke ere Christne, item ærligt tilstaae, at deres Liv ingenlunde kan kaldes en Stræben i Retning af hvad det nye Testamente forstaaer ved Christendom – et saadant christent Folk er en Umulighed. Derimod kunde en Gavtyv ikke ønske sig bedre Skjul end bag saadanne Talemaader som: Folket er christent, Folket stræber christeligt, da det er næsten ligesaa vanskeligt at komme slige Talemaader paa Livet, som hvis En sagde: N. N. er Christen, N. N. stræber christeligt.

Men da Christendommen er Aand, Aandens Ædruhed og Evighedens Redelighed, er naturligvis for dens Politi-Blik Intet mistænkeligere end alle phantastiske Størrelser: christelige Stater, christelige Lande, et christent Folk, en – vidunderligt! – en christen Verden. Og kan der end være noget Sandt i denne Tale om christne Folk og Stater, naar, vel at mærke, alle Mellembestemmelserne, alle Afstandene fra det nye

Testamentes Christendom, redeligt og ærligt blive angivne og holdte kjendelige: vist er det, paa dette Punkt stikker, christeligt, en uhyre Criminal-Forbrydelse, ja, Alt hvad Verden hidtil har seet af Criminal-Historier, er som en Bagatel i Sammenligning med denne uhyre Criminal-Historie, som, fortsat fra Slægt til Slægt gennem lange Tider, dog ikke, hvad jo kan hænde en menneskelig Retfærdighed, er voxet den guddommelige Retfærdighed over Hovedet.

Denne er den religiøse Tilstand. Og for om muligt at forhindre Tidsspilde, vil jeg straxforekomme en Vending, man maaskee vil give Sagen. Lad mig til Oplysning tage et andet Forhold. Hvis der i et Land levede en Digter, som med Sigte paa Idealet af at være forelsket nu taledes saaledes: »selv maa jeg desto værre tilstaae, at jeg ikke kan siges i Sandhed at være forelsket; jeg vil heller ikke hykle og sige, at jeg stræber mere og mere, thi desto værre er Sandheden, at det snarere gaaer tilbage; fremdeles forvisser min lagttagelse mig om, at der vel ikke i hele Landet er en Eneste, som kan kaldes i Sandhed forelsket«: saa kunde Indbyggerne i det Land svare og til en vis Grad med Rette: »ja, min gode Digter, det kan være godt nok med dine Idealer; men vi ere tilfredse, finde os lykkelige ved det vi kalde at være forelskede, og dermed er den Sag afgjort«. Men saaledes kan det aldrig blive Tilfældet med Christendommen. Det nye Testamente afgjør jo, hvad Christendom er, forbeholdende Evigheden at dømme os; Præsten er jo ved Ed forpligtet paa det nye Testamente - altsaa lader det sig ikke gjøre, at Det er Christendommen, det vi Mennesker finde os vel ved at kalde Christendom. Saasnart man antager at turde vende Sagen saaledes, er eo ipso Christendommen afskaffet, Præstens Ed en - dog jeg afbryder, jeg ønsker ikke at drage Conseqvenserne, førend man yderligere nøder mig dertil, og selv da ønsker jeg det ikke. Men tør man ikke vende Sagen saaledes, saa er kun to Veie mulige: enten, hvad jeg foreslaaer, redeligt og ærligt at gjøre Tilstaaelse, betræffende hvorledes vi forholde os til det nye Testaments Christendom, eller at gjøre Konster for at skjule den sande Tilstand, Konster for at fremkogle det Skin, at det nye Testaments Christendom er den her i Landet herskende Religion.